

พีเคาระค์ (ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ....

(ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. .... เกิดขึ้นจากการที่ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากการสนับสนุนทุนวิจัยโดยภาครัฐ ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้รับทุนหรือนักวิจัยไม่สามารถเป็นเจ้าของในผลงานวิจัยและนวัตกรรม อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานให้ทุนภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่ระบุให้ผู้ให้ทุนเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม หรือผู้ให้ทุนเป็นเจ้าของร่วมกับผู้รับทุน และหากมีผู้ต้องการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์จะต้องทำเป็นสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing Agreement) ซึ่งมีขั้นตอนและระยะเวลาค่อนข้างมาก เกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินธุรกิจเทคโนโลยีและนวัตกรรม จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ร่าง) พระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการเสนอขึ้นมาโดยสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เพื่อกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากการให้ทุนของหน่วยงานให้ทุนของรัฐ โดยการกำหนดให้ผู้รับทุนหรือนักวิจัยสามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากเงินสนับสนุนของภาครัฐได้ มีกลไกการบริหารจัดการและติดตามการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และการกำหนดมาตรการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐ ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. .... มีต้นแบบและที่มาอย่างไร ? เหตุใดจึงต้องมีการตรากฎหมายฉบับนี้ ?

ในปี ค.ศ. 1980 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการออกกฎหมาย The Patent and Trademark Law Amendments Act (U.S. Bayh-Dole Act) ซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาในระบบวิจัยคือ ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร จากสถิติพบการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ผ่านการอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing Agreement) เพียง 5 % ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างน้อย หนึ่งในข้อจำกัดสำคัญคือ ความเป็นเจ้าของในผลงานวิจัยยังเป็นของหน่วยงานให้ทุนวิจัย (Funding Agency) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นจึงนำมาสู่แนวคิดที่จะสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าว มีหลักการสำคัญคือ การถ่ายโอนความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยให้แก่ผู้รับทุนที่เป็นบริษัทเอกชนและมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก (Facilitate) ให้กับผู้รับทุน ให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิในผลงานวิจัยออกไปให้กับภาคเอกชนได้สะดวกมากขึ้น โดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของในผลงานวิจัย ในระยะเวลาประมาณ 40 ปีหลังจากกฎหมายดังกล่าวประกาศใช้ ส่งผลให้จำนวนสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เกิดการจัดตั้งบริษัท Spin-off และ Startup เพื่อนำผลงานวิจัยมาต่อยอด สร้างรายได้ให้แก่ักวิจัย สร้างงานและทำให้เกิดธุรกิจนวัตกรรมขึ้นเป็นจำนวนมาก เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจกว่า 1.3 ล้านล้านดอลลาร์ เกิดการจ้างงานกว่า 4.2 ล้านตำแหน่ง เกิดบริษัท Startup กว่า 11,000 บริษัท เกิดการพัฒนาวัตกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งผลให้ต้นแบบกฎหมายส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมของสหรัฐอเมริกา ถูกนำมาปรับใช้ในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลี จีน เป็นต้น

สถานการณ์หรือบริบทของสหรัฐอเมริกาเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมากับประเทศไทยในปัจจุบัน มีความคล้ายคลึงกัน จึงเป็นที่มาของการผลักดันกฎหมายดังกล่าว โดยมีต้นแบบมาจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้นำหลักการมาใช้และมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในบางประเด็นเพื่อให้มีความครอบคลุมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภายใต้ความคาดหวังว่าภายหลังจากการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ จะมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้กับภาคธุรกิจ และในท้ายที่สุด จะมีรายได้กลับคืนสู่รัฐในรูปของ ภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าบริการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำกลับมาสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาประเทศต่อไป

หลักการสำคัญของ (ร่าง) พ.ร.บ. ฉบับนี้ คืออะไร ?

หลักการสำคัญของ (ร่าง) พ.ร.บ. ฉบับนี้คือ เมื่อผู้รับทุนวิจัยมาแล้ว สามารถส่งหนังสือเพื่อขอเป็น “ผู้ถือครองสิทธิความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม” ได้ หลังจากการเปิดเผยการประดิษฐ์ให้กับหน่วยงานให้ทุนแล้ว ดังที่กำหนดไว้ใน (ร่าง) พ.ร.บ. ว่า “หากผู้รับทุนประสงค์จะเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม ให้ผู้รับทุนยื่นคำขอเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งเสนอแผนการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต่อผู้ให้ทุน” ซึ่งการให้สิทธิความเป็นเจ้าของแก่ผู้รับทุน เป็นหนึ่งในกลไกที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับผู้รับทุน ได้แก่ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน เพื่อให้มีแรงจูงใจในการต่อยอดผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

นอกจากนี้ (ร่าง) พ.ร.บ. ได้มีข้อกำหนดในการที่ผู้รับทุนจะส่งหนังสือไปเพื่อขอสิทธิความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม ผู้รับทุนจะต้องส่ง “แผนการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม” เนื่องจากที่ผ่านมาข้อสงสัยว่า หน่วยงานให้ทุนจะมั่นใจได้อย่างไรว่า เมื่อผู้รับทุนได้สิทธิความเป็นเจ้าของในผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปแล้ว จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้รับทุนแต่ละรายมีความสามารถในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (ร่าง) พ.ร.บ. ดังกล่าวจึงกำหนดให้ผู้รับทุนต้องมีแผนการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ชัดเจน

อีกหนึ่งหลักการสำคัญใน (ร่าง) พ.ร.บ. คือ “กลไกการบังคับใช้สิทธิ” (march-in rights) ในกรณีที่ผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้นตามสมควร และหากมีผู้ร้องขอใช้ประโยชน์ แต่ไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้และหากสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความพยายามในการเจรจาแล้ว ผู้ขอใช้ประโยชน์สามารถขอให้รัฐเข้าแทรกแซงเพื่อบังคับให้มีการอนุญาตให้ใช้สิทธิให้กับผู้มาขอใช้ประโยชน์ได้ โดยคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยงานรัฐสามารถออกคำสั่งอนุญาตให้ผู้ขอใช้ประโยชน์สามารถนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ได้และกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรม อีกทั้ง ในกรณีที่เกิดภาวะสงครามหรือฉุกเฉิน หรือมีความจำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่น รัฐสามารถใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม โดยเสียค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่เจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้

กฎหมายฉบับนี้ ในเบื้องต้นจะบังคับใช้กับหน่วยงาน “ผู้ให้ทุน” คือ หน่วยบริหารจัดการทุน (Program Management Unit : PMU) จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (บพค.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ประเทศไทยจะได้เริ่มต้นทดลองใช้กลไกดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น

หาก พ.ร.บ. ฉบับนี้ประกาศใช้ จะส่งผลอย่างไรต่อระบบนวัตกรรมของประเทศไทย ?

จะเห็นได้ว่า หลักสำคัญของกฎหมายนี้คือการโอนสิทธิความเป็นเจ้าของจากผู้ให้ทุนไปให้กับผู้รับทุน (Exclusive Right) เนื่องจากก่อนหน้านี้ในประเทศไทย มีการให้สิทธิเอกชนนำผลงานวิจัยไปต่อยอดหลาย ๆ ราย ส่งผลให้บริษัทที่นำผลงานวิจัยไปต่อยอดแล้วไม่คุ้มค่าการลงทุน เนื่องจากการลงทุนในการวิจัยและนวัตกรรมมีความเสี่ยงสูง แต่หากความเป็นเจ้าของได้โอนไปสู่ผู้รับทุน ผู้รับทุนสามารถบริหารจัดการสิทธินั้น ๆ โดยอาจให้สิทธิกับเอกชนรายเดียว หรือหลายรายในการนำไปพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมระบบนิเวศให้นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัย/อาจารย์ในมหาวิทยาลัยออกไปลงทุนทำธุรกิจนวัตกรรม (Spin off / Start up) ซึ่งเป็นกลไกในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยที่อาจารย์จะออกไปตั้งบริษัทและนำผลงานวิจัยของตนออกไปต่อยอด พร้อมทั้งหาแหล่งเงินทุนจากนักลงทุน เพราะฉะนั้นการที่นักวิจัย/ผู้รับทุน จะได้รับความเป็นเจ้าของในผลงานวิจัยที่จะนำไปต่อยอดทำธุรกิจจึงมีความสำคัญมาก หากนักวิจัยไม่มีความเป็นเจ้าของหรืออำนาจในการบริหารจัดการผลงานวิจัย ก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นจากนักลงทุน ดังนั้นความเป็นเจ้าของที่ชัดเจน จะช่วยให้การเจรจาตกลงในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีความคล่องตัวมากขึ้น ผู้ประกอบการ/ภาคเอกชนกล้าที่จะนำเงินมาลงทุน กล่าวคือ กลไกตลาดจะสามารถทำงานได้ดีขึ้นภายใต้กฎหมายฉบับนี้

นอกจากนี้ งานวิจัยที่เสร็จสิ้นแล้วจากการทดลองในห้องทดลอง ถ้าหากต้องการนำไปขยายต่อยอดในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดขึ้นเป็นสินค้าและบริการใหม่ ๆ จำเป็นต้องมีการลงทุนอีกมาก และบางครั้งอาจไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของผู้ทำวิจัยที่จะดำเนินการเองตลอดทุกกระบวนการเพื่อผลักดันผลงานวิจัยให้เป็นสินค้าและบริการออกสู่ตลาด อีกทั้งการขับเคลื่อนผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ไม่ได้ใช้งานวิจัยเพียงชิ้นเดียวเท่านั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้หลาย ๆ ด้าน ผลงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้นประกอบกัน ที่ผ่านมาเมื่อความเป็นเจ้าของในผลงานวิจัยยังไม่ชัดเจน กลไกตลาดจึงไม่สามารถจัดสรรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความชัดเจนในความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจาก พ.ร.บ. ฉบับนี้ จะช่วยให้กลไกตลาดสามารถจัดสรรทรัพยากรได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีผลงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้นเข้าสู่ตลาด เกิดตลาดผลงานวิจัยให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนมากขึ้น ผู้ประกอบการสามารถที่จะเลือกนำผลงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้นที่มีอยู่ในตลาดมาประกอบกันขึ้นมาเป็นนวัตกรรมได้

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ (ร่าง) พ.ร.บ. ฉบับนี้

- ความเข้าใจในระบบวิจัยและนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญ ระบบนวัตกรรมเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กฎหมายก็เช่นเดียวกัน กฎหมายและระบบนวัตกรรมต้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เช่น ในช่วงเริ่มต้นของการทำวิจัยและพัฒนา การออกแบบกฎหมายอาจออกแบบให้มีแรงจูงใจหรือผลประโยชน์มากกว่าปกติ เพื่อส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ หลังจากนั้นเมื่อระบบนวัตกรรมมีความเข้มแข็งขึ้น อาจพิจารณาตัดสิทธิประโยชน์บางอย่างออกไป นอกจากนี้ต้องเข้าใจว่าการลงทุนด้านการวิจัยและนวัตกรรมเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงสูง ต้องเปิดโอกาสให้สามารถล้มเหลวได้ จำเป็นต้องสร้างกลไกให้มี Freedom & Incentive สำหรับนักวิจัย
- กฎหมายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนวัตกรรม แต่ยังมีองค์ประกอบ (Ecosystem) อื่น ๆ ที่มีความจำเป็นในการสนับสนุนให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การสร้างพื้นที่ให้นักวิจัยและผู้ประกอบการสามารถพูดคุยเจรจากันได้ การสร้างตัวกลางระหว่างนักวิจัยและผู้ประกอบการเพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน ฯลฯ เพื่อขับเคลื่อนผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

- ใน (ร่าง) พ.ร.บ. ฉบับนี้ ไม่ได้มีเนื้อหาที่กำหนดเกี่ยวกับผลตอบแทนที่จะต้องตอบแทนให้กับเจ้าของทุนวิจัย สะท้อนให้เห็นถึงการตัดความคาดหวังผลตอบแทนในรูปของตัวเงินออกไป แต่คาดหวังการ Spin Value ในภาคธุรกิจ ผลประโยชน์จากการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมของภาครัฐจะคาดหวังในรูปแบบของผลกระทบทางเศรษฐกิจมากกว่าผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินกลับคืนสู่แหล่งทุน ตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น ภาครัฐได้มีการจัดจัดเงินเข้าไปในระบบวิจัยและนวัตกรรม โดยไม่ได้คาดหวังว่าจะได้ Financial Return เข้าระบบหรือผลตอบแทนจากการขายผลงานวิจัย แต่สิ่งที่ภาครัฐคาดหวังจากการลงทุนในการวิจัยและนวัตกรรมคือ การลดความเสี่ยงในการลงทุนวิจัยของภาคเอกชน และหวังให้ภาคเอกชนมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น นำไปสู่การขยายการผลิต เกิดการจ้างงาน เกิดการบริโภคภายในประเทศ นำไปสู่การเสียภาษีที่มากขึ้น สุดท้ายเม็ดเงินก็จะกลับคืนไปสู่รัฐในรูปแบบของภาษี
- กฎหมายฉบับนี้เป็นหนึ่งในกฎหมายที่ต้องมีการออกกฎหมายลำดับรองเป็นจำนวนมาก (ร่าง) พ.ร.บ. ฉบับนี้ กำหนดไว้เฉพาะโครงสร้าง แต่กลไกต่าง ๆ จะปรากฏอยู่ในกฎหมายลำดับรอง (พระราชกฤษฎีกา, ระเบียบสภานโยบายฯ, ประกาศสภานโยบายฯ, ระเบียบ กสว., ประกาศ กสว.) ซึ่งหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ใน พ.ร.บ. ฉบับนี้ คือ สภานโยบายฯ และ คณะกรรมการ กสว. ที่จะเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง ดังนั้นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย/มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบวิจัยและนวัตกรรม ควรให้ความสำคัญในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบ/ประกาศ ที่สภานโยบายฯ และ คณะกรรมการ กสว. จะตราขึ้นต่อไป นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลังจาก พ.ร.บ. ฉบับนี้มีผลบังคับใช้
- การเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ ควรมีการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานและบุคลากรที่จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี และควรมีการเพิ่มความสามารถให้กับบุคลากรให้สามารถสื่อสารกับภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งในปัจจุบันแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีระเบียบการจัดสรรรายได้เป็นของตน ในกรณีที่มีรายได้หรือผลประโยชน์เกิดขึ้นจากงานวิจัย ดังนั้น ควรมีการพิจารณาออกระเบียบในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัยกับนักวิจัยให้มีความสอดคล้องกัน

“ปัจจุบันเรากำลังขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นหนึ่งในกลไกที่จะเข้ามาแก้ปัญหาในเรื่องของแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรม และเป็นหนึ่งในการปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ”

สรุปและเรียบเรียงจาก

กิจกรรมเสวนาเผยแพร่ สกสว. (TSRI Forum) เรื่อง “วิเคราะห์ (ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ....” โดย ดร. เพ็ญพิชญ วงศ์นภาพรรณ, ดร. วันดี สุชาติกุลวิทย์, พศ.ดร. รัญญาอนุภาพ อานันตะนะ และ รศ.ดร. พิระ เจริญพร ในวันที่ 29 มกราคม 2564 ในรูปแบบการประชุมออนไลน์ผ่านระบบ Zoom *ถอดความและเรียบเรียงโดย นายพิชญุตม์ รัตนสุวรรณชัย*